

*О. О. Уткина, аспірантка
ДВНЗ “Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана”*

МЕНЕДЖМЕНТ КРЕДИТНИХ ОПЕРАЦІЙ БАНКІВ УКРАЇНИ

Кредитні операції в економіці України становлять головний вид активних операцій банків, які організують рух капіталу та акумулюють і перерозподіляють його в ті сфери, де виникає така необхідність, тож якщо кредитна діяльність проводиться ефективно, то це, в свою чергу, позитивно впливає на ефективність функціонування як окремого банку, так і банківської системи в цілому. Менеджмент кредитних операцій кожного банку якраз і покликаний забезпечувати цю ефективність, що проявляється в налагодженій, виваженій роботі всіх підрозділів банку, які формують відносини між кредитором та позичальником, а також визначають всі аспекти процесу кредитування.

Функціонування менеджменту кредитних операцій банку проявляється на кожному етапі процесу кредитування, серед яких шість найважливіших: розгляд кредитної заявки, експертиза позичальника та його проекту, структурування кредиту, оформлення кредитної справи та надання кредиту, моніторинг кредиту, погашення кредиту. Порівняння етапів процесу кредитування на прикладі банків України дає розуміння того, що виокремлювати певні етапи необхідно більшою мірою задля теоретичного надбання, але в реальному житті вони є і мають бути різними для кожного конкретного банку, для кожного конкретного позичальника, для кожного конкретного банківського продукту (програми), а не бути уніфікованими.

Побудова організаційної структури повинна займати одне з вирішальних значень у досягненні цілей банківського менеджменту, вона має розглядатися як чинник, котрий здатний суттєво вплинути на результати праці банківських управлінців, а значить і банку в цілому.

Структура кредитних операцій банку за період з 2007 до 2011 року змінилася, але не радикальним чином. Кредити юридичним особам продовжують займати найвагоміше місце серед усіх наданих кредитів. Зростає питома вага кредитів фізичним особам під іпотечні заставні, коли питома вага інших кредитів для фізичних осіб зменшується, що означає витіснення одних видів кредитування іншим, що є більш надійним, безпечним та більш поширеним.

Якість кредитів за 2007–2011 роки знизилась: поточних та незнецінених кредитів стало менше, а прострочених, але не знецінених та знецінених кредитів стало більше. Такі зміни викликали й зростання суми резервів під знецінення, що є досить негативним явищем, адже, при співвідношенні резервів до загальних позик, чим менше його значення, тим якісніший, а відтак менш ризиковий, кредитний портфель.

На кожному етапі кредитного процесу банку існують певні проблемні ситуації, поради до способів вирішення яких можуть бути наступними:

- розширене впровадження бюро кредитних історій в українську банківську систему, адже його існування забезпечує кращу інформованість банків про потенційних позичальників, знижує вартість пошуку інформації про них, дисциплінує позичальників, а таким чином знижує ймовірність настання несприятливих подій для всіх учасників процесу кредитування;
- ідею із застосуванням скорингу слід на даний момент відкласти, адже їй властиві суттєві недоліки, вона потребує коригування практикою;
- особливу увагу слід приділяти забезпеченню кредиту, адже очевидним стало те, що ситуація з ростом проблемних активів є наслідком низької ефективності вторинних джерел погашення кредиторської заборгованості – зокрема, заставного інструментарію;
- моніторинг повинен носити регулярний характер, тобто кредитний фахівець після видачі кредиту не повинен втрачати зв'язку з клієнтом;
- банкам слід використовувати рекомендації ЄБРР, який надає комплексну допомогу і консалтинг за багатьма напрямками, що має вивести діяльність банку на якісно новий рівень;
- кожен банк повинен мати свою систему моніторингу кредитних операцій: порядок здійснення і контролю моніторингу кредитних операцій має бути закріплений у банківських інструкціях і положеннях.

Основною проблемою прийнято вважати наявність токсичних активів на балансі банку, адже під них формуються резерви, котрі відволікають кошти від здійснення активних операцій і тим самим зменшують обсяг прибутку, отриманого банком. Існують різні методи та рекомендації щодо боротьби із простроченою заборгованістю, найефективнішим з яких, як виявилось, правомірно вважати аутсорсинг, що представлений колекторським бізнесом, головним чином через те, що така діяльність являється їхньою профільною, а тому характеризується наявністю висококласних професіоналів. Вигоди банків полягають і у можливості безперебійного здійснення активних операцій та в економії через відсутність витрат на формування власної структури колекціонування.

Сучасні тенденції розвитку багатьох банківських систем світу, включаючи Україну, свідчать, що централізація кредитного процесу є методом ефективною його організації, а тому вважається, що однією із причин погіршення якості виданих кредитів є спосіб прийняття кредитного рішення. При грамотній побудові кредитного процесу централізація дає можливість: збільшити продажі, підвищити якість обслуговування клієнтів, підвищити керованість кредитного портфеля, забезпечити велику вимірність кредитного процесу, оцінити адекватність кредитної політики фактичної ситуації на ринку, знизити ризик кредитного шахрайства, знизити операційні витрати, у тому числі на персонал. Зіставлення переваг і недоліків існування централізованого та децентралізованого кредитного процесу та порівняння

результатів діяльності банку до та після впровадження першої моделі підтвердили існування необхідності в ній.

Уткина, О.О. Менеджмент кредитних операцій банків України / О.О. Уткина // Міжнародна банківська конкуренція: теорія і практика: збірник тез доповідей VII Міжнародної науково-практичної конференції (24-25 травня 2012 р.). – Суми: УАБС НБУ, 2012. – Т.2. – С. 191-193.